

Ifj. Ripszám Henrik

ATLÉTIKA

A németbólyi születésű sokoldalú sportoló nem mindennapi életpályát futott be. Az 1912-es stockholmi olimpián maratoni futásban és gyaloglásban nem szerzett hírnevet, de később ő honosította meg Magyarországon a tájékozódási futást. Angliában halt meg.

Ifj. Ripszám Henrik Németbólyban született, 1889. február 1-jén. Temetése 1976. december 9-én volt, Walliswoodban. A helybeliek és a rokonok elmondása szerint az apjától örökölte sportszeretét. Apja: Ripszám Henrik, szinte minden reggel térdig érő nadrágjában és hosszú szakállával végigfutotta a falut, a helybeliek nagy derűtsége közepette. A fiát, amikor már egy kicsit felcseperedett, magával vitte, és ő is futott. Később az ifjabb Ripszám versenyeken is indult, elsősorban Mohácson és Pécsen. Erről sajnos eredmények nem maradtak fenn. A század elején a család Budapestre költözött. Ifj. Ripszám Henrik a középiskolai tanulmányait Budapesten és Pozsonyban végezte. Ezt követően a Budapesti Iparművészeti Iskolába kérte felvételét, és a tanulmányait 1910-ben fejezte be díszítőfestő szakon. Még ugyanebben az évben több európai országban tett tanulmányutat. Magyarországra visszatérve, többek között kávéházak, színházak, templomok és budai villák díszítésének terveit készítette, de a kivitelezést is vállalta. Első olajképét 1910-ben a Múcsarnok 50 éves jubileumi kiállításán mutatta be. Ettől kezdve a Nemzeti Szalon rendszeres kiállítói közé tartozott.

Emellett rendszeresen atletizált. Egy korabeli újság azt írta róla 1909-ben, hogy a Munkás Testedző Egylet (MTE) legjobb atlétája, aki rendszeresen edzett, indult versenyeken, és egyre jobb eredményeket ért el. Az természetes volt, hogy az MTE-ben kezdett sportolni, hiszen az 1906. december 16-án alakult MTE egyik alapítója apja, Ripszám Henrik volt.

Az MTE megalakulása a Fémmunkás Szövetségből indult ki Bíró Dezső, Grünhut Fülöp, Frisch Árpád, Ripszám Henrik, Stelzer Adolf, Schubert Zsigmond és Zlocsover Rubin közreműködésével. 1906 novemberében ült össze az MTE megalakítására létrejött előkészítő bizottság - rendőrségi jelentések szerint -, az alakulás 1906. december 16-án történt. Az alapszabály-tervezetet a BM csak 1908 februárjában (!) hagyta jóvá (Földes-Kun-Kutassi: A Magyar Testnevelés és Sport története, 191-194. o.). Általában a hosszabb távú futó- és gyaloglóversenyeken indult. 1911-ben ő nyerte a 30 km-es gyaloglás országos bajnokságát 3:07.05-ös idővel. Ezzel az eredményével a munkássportolók első országos bajnokságának legjobbja lett, és bekerült az 1912-es stockholmi olimpiára készülő keretbe. 1912-ben a munkássportolók országos találkozóján is győzött a 30 km-es gyaloglásban.

Az 1912-es V. Nyári Olimpiai Játékokra, Stockholmba saját költségén utazott, s két számban is rajthoz állt. A maratoni futást feladta, a 10 km-es gyaloglásban pedig 55:20,6-os idővel az előfutamban kiesett. 1912-ben egy alkalommal volt válogatott. 1914-ben ki-

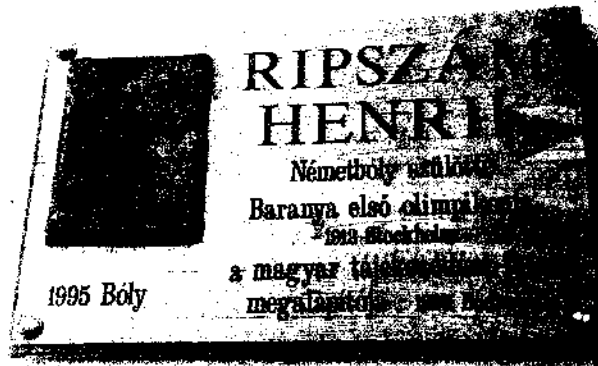
tört az első világháború, és ifj. Ripszám Henrik 1915-ben bevonult katonának. A lengyel frontra került, ahol hamarosan fogságba esett. Innen valószínűleg megszökött, és észak felé vette az irányt. Evekig élt Svédországban és rövid ideig Norvégiában is. Itt is feltalálta magát, festett és edzett, futott mindenhol, ahol erre lehetősége volt. Közben megismerkedett Svédországban a tájékozdási futással, amit Ernst Killender talált ki. Tudjuk róla, miként az idősebb és fiatalabb Ripszám Henrik is vegetáriánus, antialkoholista és antinikotinista volt. Tudomásunk szerint 1924 elején jött haza Svédországból.

A tájékozdási futás feltalálója, Ernst Killender a svéd hadsereg őrnagya volt. Számos magas sportfunkciót töltött be. 1919-ben ő javasolta a stockholmi sportszövetségnek a tájfutóversenyek bevezetését. Javaslataira alapították meg a Svéd Tájékozdási Futó Szövetséget. Őt tekintik a svéd tájfutás atyjának. A svéd királyi testőrség parancsnokaként halt meg 1958-ban. Tudjuk, hogy Killender járt Magyarországon, és ifj. Ripszám Henrik volt a svéd tolmács, de más alkalomkor is tolmácskodott.

A Magyar Festők és Grafikusok életrajzi lexikona a következőt írja róla: festő, a Budapesti Iparművészeti Iskolán tanult. Svédországi és norvégiai munkáit a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalonban állította ki. 1924-ben gyűjteményes tárlata volt a Nemzeti Szalonban. Felfokozott színeket használt, kedvelte a pasztell, felfogása a primitívség felé hajlott. (Éder, II. köt., 330. o.)

A Svédországban megismert tájékozdási futásnak – miután 1924-ben hazatért – ő lett a fő propagátora. 1925. január 11-én rendezték az első Skandinávián kívüli szervezett tájfutóversenyt, melynek főszervezője ifj. Ripszám Henrik volt. A versenyt a budai hegyekben, Hűvösvölgy, János-hegy térségében, a Balázs-téle vendéglő környékén tartották. Az útvonalat Reich Andor tervezte, s a térképet Ripszám készítette. Az akkor 60 éves apja is elindult ezen a versenyen. Ezt tartják Magyarországon a tájékozdási futó-sport születésnapjának. A pálya útvonala a következő volt: Balázs-vendéglő–Fazekas-hegy–Szent Antal-szobor–János-hegyi vendéglő–gyermekvasút hídja–Balázs vendéglő. „Mint a sportág korai hődozója, úgy emlékszem, hogy az 1920-as évek derekán az MTE keretében sporttársaimmal több ilyen versenyen is részt vettem a budai hegyek között, ezeket azonban a rendőrség nem nézte jó szemmel, és 1930-ban abba kellett hagyni.” Dr. Kun László sporttörténész a következőket írta: „Az első magyarországi sportjellegű tájékozdási futóversenyt ifj. Ripszám Henrik irányításával az MTE rendezte. A második tájékozdási futóversenyre 1925 őszén, a harmadikra 1929-ben került sor.”

Az interneten találtam dr. Vízkeleti László írását ifj. Ripszám Henrikről, amelyet nagyon érdekesnek tartok, mert ebből a levélből több mindent megtudunk: „2004 tavaszán kaptam meg az MTFSZ-től tájfutó-tevékenységem elismeréseképpen a Ripszám Henrik-emlékérmét. Ennek nyomán vettem elő 70 évvel ezelőtti levelezésemet, és megtaláltam egy levelet. Amelyet Ripszám Henrik írt nekem 1938 júliusában. Csak 1938-ban választott, amelyben mentegetőzéssel ezt írta: »Idősebb fiam orvosi pályára készül, nem akar

Bár az emléktábla felirata nem pontos – Lauber Dezső 1908-ban szerepelt Londonban – Bóly joggal büszke olimpiájára

elmenni, míg a diplomáciára készülő fiatalabbiknak a magyar nyelv szűk körű szükségessége miatt nem lenne hasznára, így nem gondol egy magyarországi kirándulásra. Ismerőseink sem gondoltak arra, hogy egy olyan országba engednék gyermeküket, ahol a német náciok olyan veszélyes közelségben vannak...» Ebből a levélből tudjuk meg, hogy két fia volt, és azt, hogy mit tanultak, sehol máshol erről nem volt említés.

1970-ben lett önálló a Tájékozódási Futó Szövetség (MTFSZ). A sportág magyarországi megjelenését ifj. Ripszám Henriknek köszönhetően a Tájékozódás éve rendezvény-sorozatnak szentelték. Több versenyt róla neveztek el akkortól. A szövetség a tájékozódás évének tekinti az 1925-ös, az 1970-es és az 1995-ös és az ezt követő 25. évfordulókat. 1995. március 31-én Bólyban, a helyi önkormányzat az országos és a helyi MTFSZ, a Baranya Megyei Közgyűlés szülőfalujában emléktáblát avatott. Az emléktáblát Trischler Ferenc szobrászművész készítette. Az avatás után a megyei önkormányzat elnöke - Werner József - fogadást adott Bólyban.

Ifj. Ripszám Henrik 1926-ban kivándorolt. Első útja Svédországba vezetett, de rövid ott-tartózkodás után Angliában telepedett le, először Londonban, majd Oakwood Hillben, s később Walliswoodban. Megnősült, és egy papírgyáros lányát vette el feleségül. Műtermet rendezett be, és állandóan dolgozott, a festés mellett egyre inkább a szobrászat kezdte érdekelni. Műtermét sajnos, a II. világháború alatt a németek lebombázták. Erről egy barátja a következőket írta: „Rippy sokoldalú művész volt, kényes, növényeket ábrázoló tollrajzoktól kezdve gyönyörűséges szőnyegekig és nagyméretű bronzokig sokfélélt alkotott. Nagyon élénk fantáziája volt, és ugyanakkor nagyon praktikus. Saját kezével építette újra műtermét egy tüzeset után, amit egy bomba okozott. Sajnos, körülbelül 30 évnyi munkája odaveszett a tűzben.” A háború előtt készült műveinek nagy része elpusztult. A háború után készült műveiből 1974-ben a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállítási termében bemutatót rendeztek, a megnyitón ő maga is jelen volt.

A korai életéről Schumann Róbertné bolyi lakostól, Ripszám Henrik rokonától sikerült sok mindent megtudni Angliában élő hűgától: „Ripszám Henrik közismert személy volt azon a vidéken. Főleg a sportban elért eredményei révén. Minden évben rendeztek egy futóversenyt a Virág-kiállítás keretében, és annak győztese elnyerte a Ripszám Henrik által felajánlott Ripszám-kupát.” A háború előtt az Oakwood Hill-i Football Club elnöke volt. A háború után a Falu Ház tanácsának tagja lett, és a Krikett Club alelnöke.

Walliswoodban halt meg. Haláluk előtt egy The Hazels nevű házban laktak, Walliswoodban. Henrik és Lilian hamvai a templom főkapujához közel vannak eltemetve. A hely kereszttel van megjelölve, és a következő felirat áll rajta: Molly Kacy Ripszám Birmingham 1894-1968, Henrik Ripszám Hungary 1889-1976. Az Oakwood Plébániakörzeti Magazinban jelent meg egy cikk róla 1977 januárjában, Briony Thomas, a Plébánia-körzet Archivum részéről. A következőket írta: „Ripszám Úr halálával egy nagyon kedves barátot veszítettünk el. Sokunk emlékszik még, amikor feleségével először megérkeztek a Hazels-be, Walliswoodba. Mindenki által tisztelt ember volt. Fiatalemberként, mielőtt ebbe az országba jött, változatos élete volt. Tudta, milyen volt sóbányában dolgozni (hadifogságban), és a jobb időkben a sportban képviselte hazáját az olimpián, és a versenyeken medálokat szerzett. Azt mondják, maratont futott az édesapjával egyidőben. Csendes ember volt, nehéz volt beszédre fogni arról, hogy mit ért el. Rippy mindig azt mondta, hogy milyen szerencsés volt, hogy ebbe az országba és Oakwood Hill-be jött. Azt hiszem, mi is szerencsések vagyunk, hogy egy olyan kaliberű ember, mint ő, itt lakott köztünk a faluban.”

A hálás utókor azóta több tájfutóversenyt rendezett az ő emlékére, a Baranya megyei MTFSZ is és a PVSK Tájékozódási Szakosztálya is a Mecseken. A Magyar Tájékozódási Futó Szövetség 1994-ben úgy döntött, hogy megalapítja a Ripszám Henrik-emlékérmet, és azt minden évben kiadja a legjobbaknak.